

Nr 35.

Ankom till Riksdagens kansli den 14 mars 1910 kl. 3.30 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af två lägenheter från förra hospitalshemmanet Alboga nr 1 i Östergötlands län.

(1. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till jordbruksutskottet för förberedande behandling remitterad proposition, nr 71, af den 11 februari 1910 har Kungl. Maj:t, under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken äfvensom lägenheten Långelöt med i statsrådsprotokollet angifna områden må, enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i kungl. brevet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder m. m. meddelade närmare bestämmelser, från förra hospitalshemmanet 1 1/2 mantal Alboga nr 1 i Drothems socken af Östergötlands län upplåtas under förbehåll beträffande bägge lägenheterna om rätt för innehafvarne till utfartsväg öfver stamhemmanets ägor.

Till förberörda statsrådsprotokoll har departementschefen i detta ärende anfört följande:

»Vid en den 24 juli 1907 hällen uppskattningsförrättning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1910 af på grund af föreskrift i nådigt bref den 19 november 1886 tillsammans utarrenderade förra hospitalshemmanet 1 1/2 mantal Alboga nr 1 och förra hospitals-

lägenheterna Klockaretäppan nr 1, Kvarntäppan nr 1, Kalftäppan nr 1, Stora och Lilla Stenhagstorpen nr 1 och 2, Ladugårdstorpet nr 1, Finnlyckan nr 1 samt Ladugårdstorpstäppan nr 1, allt i Drothems socken af Östergötlands län, hvilken egendom lämnar mer än 600 kronor i årligt arrende, hafva uppskattningsmännen väckt förslag om försäljning af vissa till 1½ mantal Alboga nr 1 hörande områden.

Med anledning häraf har domänstyrelsen under åberopande af föreskrift i nådiga skrifvelsen till styrelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner med skrifvelse den 12 november 1909 underställt den väckta frågan Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och därvid öfverlämnat instrumentet öfver förenämnda uppskattningsförrättning samt öfriga ärendet rörande handlingar, däribland en af förste landtmätaren Joh. Er. Linder år 1907 öfver egendomen upprättad karta med tillhörande beskrifning.

Af handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 0,2 mil från Söderköping, innehåller en areal af 223 hektar 21,4 ar.

Å egendomen är belägen en med innehafvaren, timmermannen O. F. Johansson tillhöriga två stugor jämte uthus försedd lägenhet, benämnd Fredrikslund eller Tallbacken, hvilken uppskattningsmännen föreslagit skola hembjudas Johansson till inköp, dock med den förändring i lägenhetens område, att densamma komme att, på sätt å kartan med röda linjer och litt G. utmärkts, omfatta ägofigurerna nr 137—148 samt delar af ägofigurerna nr 127 och 149 om tillhoppa 5 hektar 7,4 ar, däraf 3 hektar 17,1 ar åker och 1 hektar 90,3 ar afrösningsjord; och har lägenheten af uppskattningsmännen saluvärderats till 2,250 kronor, däraf 600 kronor 65 öre för ståndskog.

Vidare hafva uppskattningsmännen föreslagit en uppdelning af egendomen uti ytterligare sex delar, å kartan betecknade med litt. A, B, C, D, E och F, af hvilka de fem sista föreslagits skola från egendomen försäljas. Nämnda till försäljning föreslagna delar af egendomen innefatta:

litt. B ägofigurerna nr 112—117 och 120 samt delar af ägofigurerna nr 93, 111, 118, 119, 121, 127, 149 och 167 om tillhoppa 15 hektar 76,3 ar, däraf 4 hektar 78,2 ar åker, 10 hektar 91,2 ar afrösningsjord och 6,9 ar impediment;

litt. C ägofigurerna nr 128—136 samt delar af ägofigurerna nr 127 och 149 om tillsammans 13 hektar 19,4 ar, däraf 1 hektar 84 ar åker och 11 hektar 35,4 ar afrösningsjord;

litt. D ägofigurerna nr 122—126 samt delar af ägofigurerna nr 111, 118, 119, 121, 149 och 167 om tillhopa 29 hektar 45,6 ar, däraf 6 hektar 29,6 ar åker, 23 hektar 5,5 ar afrösningsjord och 10,5 ar impediment. Enligt anteckning i förrättningsprotokollet hade den föreslagna formen för litt. D visserligen syntts uppskattningsmännen mindre tilltalande, men hade dock ansetts böra bibehållas, för att lotten därigenom måtte erhålla större areal skogsmark. Inägorna till densamma vore af bättre beskaffenhet och lotten ifråga borde därför blifva en eftersökt småbrukarlägenhet med lagom stor areal;

litt. E del af ägofiguren nr 149 med en areal af 6 hektar 5,8 ar skogsmark. Nämda lott hade uppskattningsmännen ursprungligen tänkt sig sammanslagen med ofvannämnda lägenheten litt. G, i hvilket fall ägolottens utseende blifvit mycket tilltalande. Då emellertid senare framkommit, att ägaren af boningshusen vid litt. G, förbemälde Johansson, önskade inköpa samma lägenhet, hade delningen mellan litt. E och litt. G blifvit nödvändig för att undvika hembjuda lägenhetsinnehafvaren alltför mycken och dyrbar skog;

litt. F ägofigurerna nr 150—166 samt del af ägofiguren nr 149 om tillhopa 13 hektar 59,5 ar, däraf 4 hektar 4,2 ar åker, 9 hektar 43,3 ar afrösningsjord och 12 ar impediment.

Återstående delen af egendomen eller litt. A, hufvudgården, skulle enligt uppskattningsmännens förslag fortfarande i kronans ägo bibehållas.

Uppskattningsmännen hafva framhållit, att genom den föreslagna delningen egendomen vunne en mera lättskött och praktisk ägofigur, hvarjämte kronan tillfördes inkomst genom lägenheternas försäljning, utan att egendomens värde i proportion härtill nedsattes.

Lotterna litt. B—F hafva af uppskattningsmännen åsatts följande saluvärden:

litt. B	7,675	kronor,	däraf	för	ståndskog	kronor	5,305:	60;
»	C	5,800	»	»	»	»	4,433:	20;
»	D	5,400	»	»	»	»	1,936:	—;
»	E	3,500	»	»	»	»	3,238:	90;
»	F	4,900	»	»	»	»	2,955:	45.

Sedan Kungl. Maj:ts befallningshafvande låtit meddela förbemälde Johansson sådant föreläggande, som omförmäles i 6:te punkten af ofvannämnda nådiga skrifvelse, har han inom förelagd tid inkommit med skriftligt, af behörig borgen åtföljdt förklarande, att han önskade inköpa den honom hembjudna lägenheten med ofvan angifna areal för

en det åsatta saluvärdet motsvarande köpeskilling att erläggas under loppet af tio år med en tiondel årligen samt vore villig underkasta sig de bestämmelser, föreläggandet i öfrigt innehölle.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har i skrifvelse till domänstyrelsen den 25 juli 1908 förklarar sig biträda uppskattningsmännens förslag om försäljning af samtliga sex lägenheterna.

Uti af domänstyrelsen infor dradt yttrande den 15 september 1908 har öfverjägmästaren i Östra distriktet förmålt sig ej hafva något att erinra mot skogsvärderingen vid egendomen, ej heller mot den föreslagna försäljningen af lägenheter i annat afseende, än att lägenheten D syntes honom hafva tilldelats onödigt stor utmark. Enligt öfverjägmästarens mening hade varit lämpligare, om denna lägenhets västra gräns utdragits rak mot Skärpinge ägor och den väster om samma gräns belägna delen antingen försåls som en särskild tomt eller ock bibehållits till hufvudgården. Ifrågavarande del omfattade omkring 13,5 hektar utmark, som vore dels nyligen afverkad dels skogsodlad under senaste 15 år, och ansåge öfverjägmästaren dess nuvarande värde såsom bihang till litt. D ej öfverstiga 800 kronor.

Domänstyrelsen, som icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag beträffande försäljning af lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken med de af uppskattningsmännen föreslagna gränser, ansåg sig däremot icke kunna tillstyrka förslaget i fråga om de öfriga lägenhetsområdena, enär genom dessa områdens frångående allt för mycken skogsmark skulle afhändas egendomen och lägenheterna på grund af den värdefulla ståndskog, som enligt förslaget skulle tillkomma dem, sannolikt skulle blifva föremål för skogsspekulation. Därest afsöndring från egendomen skulle verkställas utöfver försäljning af Fredrikslund, ansåg domänstyrelsen, att afsöndringen borde inskränkas till det område, som å förberörda karta benämnas »Längelöt», omfattande delar af de föreslagna lägenheterna litt. B och D, med tillägg af endast så mycket af därtill stötande skogsmark, att lämpliga gränser erhöles. Till följd häraf har styrelsen i skrifvelse den 20 augusti 1909 anmodat Kungl. Maj:ts befallningshafvande att uppdraga åt domänintendenten att med biträde af vederbörande uppskattningsmän och jägmästare afgifva alternatift förslag till afsöndring med ledning af hvad sålunda ifrågasatts.

Med skrifvelse den 27 oktober 1909 har Kungl. Maj:ts befallningshafvande insändt ett med anledning häraf af uppskattningsmännen den 22 i samma månad gjordt tillägg till 1907 års uppskattningsinstrument jämte tillhörande handlingar, utvisande att uppskatt-

ningsmännen föreslagit att, i händelse allenast Långelöt skulle afsöndras, detta område måtte till försäljning utbjudas såsom endast en lägenhet i stället för, såsom förut föreslagits, deladt mellan de två lägenheterna litt. B och D. Lägenheten skulle härigenom blifva förändrad från två egna hem till ett småbruk, och dess område, å kartan angifvet med streckade röda linjer, omfatta ägofigurerna nr 112—126 och 167 samt delar af ägofigurerna nr 111 och 149 med en areal af 16 hektar 53,4 ar, däraf 11 hektar 7,8 ar åker, 5 hektar 28,2 ar afrösningsjord och 17,4 ar impediment; och har lägenheten, för hvars bebyggande den föreslagna timmerskogen beräknats, åsatts ett saluvärde af 6,135 kronor, däraf för ståndsskog 1,140 kronor 65 öre. Genom att föreslå egendomen till styckning, på sätt 1907 års uppskattningsinstrument angifver, hade uppskattningsmännen velat befria egendomen från den svårskötta åkerjorden å ägolotterna litt. C, D och F; men då detta förslag icke syntes kunna realiserast, ansåge uppskattningsmännen för sin del lämpligast, att egendomen fortfarande utarrenderades med oförändrad areal med undantag dock af lägenheten Fredrikslund. Afsöndring af endast Långelöt skulle nämligen skämma ägofigurerna vid Alboga och på samma gång fördyra och försvåra hägnadsskyldigheten därstädes.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har i ofvannämnda skrifvelse den 27 oktober 1909 förklarast sig biträda uppskattningsmännens sålunda sist afgifna förslag.

Sedan domänstyrelsen i sin förstnämnda skrifvelse redogjort för nu angifna förhållanden äfvensom meddelat, att enligt af landtmästerstyrelsen verkställd utredning de lägenheter, som ifrågasatts till försäljning, äro belägna inom de till ofvannämnda hemmanet 1 $\frac{1}{2}$ mantal Alboga nr 1 häfdade ägor, anför domänstyrelsen vidare följande.

På sätt af ofvanberörda karta framgår gränsade lägenheten Långelöt med det område, densamma gifvits i uppskattningsmännens senaste förslag, med hufvudsakligen åker mot stamhemmanets utmark. Vid sådant förhållande och med afseende å gällande lagstadgande rörande stängselvitsord för det fall, då åker mötte skog, komme hägnadsbesväret för stamhemmanet genom lägenhetens afyttrande att snarare blifva mindre än större, hvarför uppskattningsmännens farhågor beträffande hägnadsskyldigheten för stamhemmanet ej syntes vara befogade. Ej heller syntes hvad uppskattningsmännen anført beträffande lägenhetens form förtjäna afseende. På grund här af och hvad i öfrigt i ärendet förekommit tillstyrkte styrelsen, att lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken äfvensom lägenheten Långelöt måtte från egendomen afskiljas och försäljas, förstnämnda lägenhet med förut angifvet område

samt lägenheten Långelöt med ofvan nämnda område af 16 hektar 53,4 ar, under förbehåll beträffande båda lägenheterna om rätt till utfartsväg öfver stamhemmanets ägor. Domänstyrelsen har vidare anhållit, att då utbudande till försäljning af lägenheten Långelöt icke skulle kunna verkställas före löpande arrendeperiods utgång den 14 mars 1910, styrelsen måtte erhålla i uppdrag att under ett år från sistnämnda dag ombesörja skötsel och vård af egendomen med undantag af lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken.

Det af domänstyrelsen sålunda framställda förslaget till upplåtande af lägenheter från ifrågavarande egendom synes mig värdt beaktande. Å ena sidan torde nämligen, såsom domänstyrelsen ock framhållit, ett styckande af egendomen, i den omfattning uppskattningsmännens ursprungliga förslag innehåller, icke lämpligen böra äga rum, bland annat på den grund att de särskilda ägototterna därigenom skulle tilldelas opropotionerligt stor areal skogsmark. Å andra sidan synas några skäl af talande beskaffenhet icke föreligga mot att upplåta, förutom lägenheten Fredrikslund, jämväl lägenheten Långelöt med af domänstyrelsen föreslagen areal. Sistnämnda lägenhet lärer efter allt att döma synnerligen väl lämpa sig till bildande af ett småbrukarehem.»

Utskottet.

Emot den föreslagna upplåtelsen af lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken har utskottet, med hänsyn därtill, att denna lägenhet redan utgör ett själfständigt brukadt område och är afsedd att försäljas till dess nuvarande innehafvare, icke något att erinra.

I fråga om försäljning af lägenheten Långelöt har utskottet däremot funnit anledning till erinran. Enligt hvad handlingarna i ärendet med därtill hörande karta öfver hemmanet i fråga utvisa, skjuter det till nämnda lägenhet ämnade området kilformigt in i hemmanets öfriga ägor mellan hufvudkomplexet af hemmanets odlade mark å ena sidan och vissa från de öfriga ägorerna mer afskildt belägna åkermarker å andra sidan. Den — såsom ock af vederbörande uppskattningsmän framhållits — olämpliga form, hemmanet genom nämnda områdes utbrytande uppenbarligen erhöle, skulle, enligt utskottets mening, försvåra dess skötsel och därigenom nedsätta dess värde. Vid sådant förhållande och då försäljandet af Långelöt icke, såsom fallet är beträffande förstnämnda lägenhet, är önskvärd för tillgodoseende af en därå redan sittande brukares intresse, har utskottet funnit sig icke böra biträda Kungl. Maj:ts förslag i hvad det afser lägenheten Långelöt.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition, att Riksdagen medgifver att lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken med i statsrådsprotokollet angifvet område må, enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i kungl. brefvet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder m. m. meddelade närmare bestämmelser, från förra hospitalshemmanet 1 $\frac{1}{2}$ mantal Alboga nr 1 i Drothems socken af Östergötlands län upplåtas under förbehåll om rätt för lägenhetens innehafvare till utfartsväg öfver stamhemmanets ägor.

Stockholm den 14 mars 1910.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.
